

Position paper gemeente Utrecht tbv het Rondetafelgesprek over het Nederlands Slavernijverleden op 3 november 2022 - Vaste commissie voor Binnenlandse Zaken

---

Inleiding

Dit jaar vieren we dat Utrecht 900 jaar bestaat. Waar er veel is waar we als stad trots op kunnen zijn, zijn er ook aspecten aan de 900-jarige geschiedenis die pijnlijk zijn. Dit vraagt om met een reflectieve, eerlijke en kritische blik terug te kijken. Alleen dan kun je als samenleving en als stad het heden echt begrijpen en ervoor zorgen dat je die geschiedenis niet reproduceert en in stand houdt. Alleen dan kun je pas echt vooruit gaan kijken.

Het is daarom dat wij ons inzetten om het historisch besef over het slavernijverleden te vergroten en te werken aan het verhogen van de bewustwording over de doorwerking hiervan. Dan kunnen we een stad worden waar echt iedereen gezien, gehoord en gewaardeerd wordt. Waar iedereen in vrijheid en veiligheid zichzelf kan zijn. Een stad waar iedereen, individueel en collectief, werkt aan een stad waar er geen ruimte is voor discriminatie en racisme en waar iedereen gelijke kansen heeft en gelijkwaardig behandeld wordt. Een Utrecht voor Iedereen.

Excuses

In opdracht van de gemeente Utrecht is in 2020 onderzoek gedaan naar de rol van Utrecht in het slavernijverleden. In juni 2021 werden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd en werd het eerste exemplaar van het boek *Slavernij en de stad Utrecht* uitgereikt aan de burgemeester. De hoofdconclusie van het onderzoek luidde dat de stad Utrecht betrokken is geweest bij de slavernij. Het bestuur - maar ook burgers en instituties - van Utrecht hebben direct en indirect aangezet tot, geïnvesteerd in en geprofiteerd van koloniale exploitatie en op slavernij gebaseerde productiesystemen in Amerika, Afrika en Azië. Het onderzoek laat zien dat Utrecht, een stad zonder (fysiek) grote koloniale instituties, ook nauw is verbonden met de Nederlandse slavernijgeschiedenis.

Op 23 februari 2021 heeft de burgemeester namens het college van B&W excuses aangeboden voor de langdurige betrokkenheid van het Utrechtse stadsbestuur bij de koloniale exploitatie, slavenhandel en de onderdrukking en uitbuiting van tot slaaf gemaakten. In aanloop naar het maken van de excuses is een werkgroep opgericht bestaande uit experts en nazaten van tot slaaf gemaakten. Het perspectief van nazaten van tot slaafgemaakte was hierbij van grote waarde. Alleen met hun inzichten en input kon er gekomen worden tot excuses die zo goed als mogelijk ontvangen kon worden door de mensen waaraan men de excuses maakt.

De excuses zijn voor ons als gemeente een eerste stap van een nog stevigere handreiking naar de nazaten van tot slaafgemaakte, een herkenning en erkenning van het leed waar wij onderdeel van zijn geweest en een begin van verdere bewustwording over onze rol als gemeente in ongelijkheid en racisme. Een start punt van concrete acties, waarin wij ons bewuster zijn van de institutionele en systemische doorwerking van de geschiedenis, in onze stad en onze eigen organisatie. Ook hopen we dat het een begin is van de heling van de intergenerationele wonden.

Vervolg

Ook de eerste vervolgstappen zijn samen met de werkgroep uitgewerkt:

- Vergroten van historisch besef over het slavernijverleden en de rol die Utrecht hierin heeft gespeeld en met het oog hierop het breder toegankelijk maken van de uitkomsten van het Utrechtse onderzoek voor alle Utrechters.
- Vergroten van kennis en besef over de doorwerking van het slavernijverleden op de maatschappij van vandaag in de vorm van racisme, uitsluiting, privileges en het aanpakken hiervan.

Met deze focus zijn er de volgende concrete eerste stappen geformuleerd:

- Aanvullend onderzoek naar het Utrechtse slavernijverleden
- Een subsidieregeling voor initiatieven uit de stad die bijdragen aan bovenstaande doelen
- Het gratis beschikbaar stellen van het boek *Slavernij en de stad Utrecht*
- Het ontwikkelen van een publieksversie van het boek *Slavernij en de Stad Utrecht*
- Een subsidieregeling waarin nazaten van tot slaafgemaakten een tegemoetkoming in de kosten kunnen krijgen van een achternaamwijziging.

Daarnaast zal er in 2023 een monument onthuld worden ter nagedachtenis aan de trans-Atlantische slavernij.

Conclusie

De ervaringen in Utrecht leren dat het in co-creatie met experts en nazaten van tot slaafgemaakte komen tot het moment van excuses bijdraagt aan goede en gedragen excuses. Daarnaast is het van belang om de daad bij woord te voegen en concreet aan de slag te gaan. Om beter inzicht te krijgen in de impact en belang van excuses is het van groot belang om in gesprek te gaan en te blijven met nazaten van tot slaafgemaakten. Enkel zij kunnen hieraan woorden geven. Wij hebben een verantwoordelijkheid als overheid en als mensen om onze geschiedenis in haar geheel te herkennen en te erkennen.